

LINNAVUORITARKASTUKSIA PÄLKÄNEELLÄ 23. 7. 1990

Muinaislinnan määrittelyssä yleisimmin käytetty kriteeri, vallit, on valitettavan usein epävarma määrittelyperuste. Ei ole useinkaan helppo sanoa, ovatko kyseessä luonnon vai ihmisen aikaansaamat rakennelmat. Arkeologi ja geologi Julius Ailio piti monia Hj. Appelgrenin varmojen linnavuorien valleja luonnontyönä (ks. esim. Ailio 1924), ennenkaikkea muinaisille rannoille työntyneinä lohkare- ja kiviriveinä.

V. 1930 Ailio pyysi geologi Matti Sauramo tarkastamaan Hämeenlinnan ympäristön muinaislinnoja. Ailio piti suurinta osaa niistä "tarulinnoina". Sauramon ja Ailion käsitykset poikkesivat kuitenkin toisistaan: Sauramo oli samaa mieltä kuin Appelgren. Hän palautti Ailion luonnon jättiläislinnoina pitämät Vanajan Mantereen, Vanajan Linnanpään ja Janakkalan Unikkolinnan linnavuoret muinaislinnojen joukkoon. Perusteena olivat mm. rantamuodostumille ominaisen konstantin korkeuden puuttuminen, rantavalleista poikkeava rakenne ja vallin sijainti rantaa rakentavalta toiminnalta suojatulla paikalla (Sauramo 1934). Sauramon tarkastuksen tulos panee epäilemään Ailion muitakin "tarulinna"-määrittelyksiä.

Ailion käsitysten kriittinen tarkastelu päätettiin aloittaa Pälkäneeltä, jonka muinaislinnoista on ristiriitaista tietoa. Ailio on tarkastanut pitäjän linnoista yhden, Kirvunlinnan (tark. kert. 1920). Hän - kuten J. Voionmaakin (1935-1936 137) - pitää sen valleja luonnontyönä (Pirkanmaan esihistorialliset kohteet, Pälkäne 8, s. 34). Matti Huurre (1972 68) puolestaan arvelee pitäjänhistoriassaan vuotta varovaisesti muinaislinnaksi. Pälkäneen toista muinaislinnaa Hunttilan Linnavuorta (Pirkanmaan esihistorialliset kohteet, Pälkäne 14, s. 34) sekä Huurre (1972 67) että Voionmaa (1935-1936 136) arvelevat muinaislinnaksi. Seutukaavaliiton suojeluluettelo pitää molempia paikkoja linnavuorina ja I luokan kohteina. Huomiota herättävää on kuitenkin pälkäneläisten linnavuorten puuttuminen Ella Kivikosken Hämeen esihistorian muinaislinnaluettelosta (Kivikoski 1955 70,170). Koska luettelo on laadittu Jouko Voionmaan antamien tietojen perusteella, merkinnee Pälkäneen puuttuminen luettelosta Voionmaan käsitysten muuttumista Hunttilan Linnavuoren luonteesta.

Tarkastin mainitut linnavuoret yhdessä dos. Matti Saarniston (GTK) kanssa 23. 7. 1990. Tarkastuksen yhteydessä ei tullut esille mitään, mikä pakottaisi tarkistamaan Julius Ailion esittämiä käsityksiä ja perusteita Kirvunlinnan vallien "luonnollisesta" alkuperästä. Huurre toteaa, kuinka Kirvunlinnan kaakkoisosassa kulkevan rotkon koillispäässä oleva kivivalli vaikuttaa ihmisen rakentamalta ja siinä oleva porttiaukko selvältä. Väitteen ensimmäiseen osaan on vaikea yhtyä, mutta sen sijaan porttiaukon olemassaolo on kiistaton. Se on todennäköisesti syntynyt raivattaessa kulkutietä vuorelle nousua vaikeuttavaan kivikkoon. Vaikuttaa siltä, että kivet on viskattu aukosta vasemmalle puolelle (vuorelle noustaessa). Porttiaukon raivaamisen liittymistä vuoren mahdolliseen linnakäyttöön on vaikea todistaa. Ehkä olisikin syytä puhua vain kivikkoon raivatusta polusta.

Ailion Kirvunlinnasta esittämät käsitykset sopivat myös Hunttilan Linnavuoren "valleihin". Voi tosin esittää, että osa sen muurien pohjoisosasta saattaa olla ihmisen muotoilemaa, mutta varmaa selkoa asiasta ei voi saada. Huolimatta varmojen vallien puutteesta sekä Kirvunlinnan että Hunttilan Linnavuoren käyttö linnana ei ole mahdotonta, esim. pelkin murrestein vuoret ovat olleet helposti suojattavissa hyökkääjältä.

A. Erä-Esko mainitsee Pälkäneen inventointikertomuksessaan vielä Uutanen linnavuoren mahdollisena muinaislinnana (Pirkanmaan esihistorialliset kohteet 12, s. 34; paikkaa luonnehditaan mahdolliseksi esihistorialliseksi linnavuoreksi). Kyseessä on jyrkkärinteinen kallio, jonka reunoilla ja laella on kiviä. Laen reunalla on pari mahdollisesti käännettyä isohkoa kiveä, mutta mitään vallia paikalla ei ole havaittavissa. Muutenkin laki vaikuttaa sopimattomalta muinaislinnaksi. Koska paikka on kaikesta päättäen Erä-Eskon inventointihavainto eikä paikkaan liittynyt linna-nimeä, vuoren voi poistaa muinaisjään-
nösluetteloista. Muut vuoret kannattaa säilyttää II luokan muinaisjäännöksinä.

Aspeliniassa, 31.7. 1990

J.-P. Taavitsainen